

נסח הסגרה

נסח הסגרה שנהגו בה ישראל בזמן הגלות א כף היא :
מתחיל על כוס שני ואומר : בבהילוב יצאנו ממצרים.

הא לתקא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין -
ימי וניכילי כל דצריך לפסח - ימי ויפסח. הא שתא -
הכא, לשמא דאתיא - בארעא דישראל; השתא - הכא עבדי,
לשמא דאתיא - בני חרי.

מה גשמתה הלילה הזה מכל הלילות, ששכל הלילות - אין אנו
מסבילין אפלו פעם אחת, והלילה הזה - שמי פעמים :
ששכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה, והלילה הזה - כלו מצה,
ששכלי הלילות אנו אוכלים שאר ירקות, והלילה הזה - מרור ;
ששכל הלילות אנו אוכלים בין יושבין בין מסבין, והלילה הזה -
בלנו מסבין .

עבדים היינו לפרעה במצרים ; ויציאנו ה' אלהינו משם ביד
חזקה ובזרע נטויה ; ואלו לא הוציא הקדוש ברוך
הוא את אבותינו ממצרים. צדין אנו, בנינו ובני בנינו -
משעבדים היינו לפרעה במצרים ; ואפלו כלנו חקמים, כלנו
גבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה - מצנה עלינו
לספר ביציאת מצרים, שכל המצריך לספר ביציאת מצרים -
הרי זה משבח.

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה
ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק
והיו מספרין ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו
תלמידיהם ואמרו להם : רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של
שחרית.

אמר להם רבי אלעזר בן עזריה : הרי אני כבן שבעים שנה
ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרכשה
בן-זומא, שנאמר : למען תזכר את-יום צאתך מארץ מצרים
כל ימי חייך ; ימי חייך - הימים, כל ימי חייך - הלילות ;
וחקמים אומרים : ימי חייך - העולם הזה, כל ימי חייך - להביא
לימות המשיח.

ברוך המקום שנמן תורה לישראל, ברוך הוא ; כנגד ארבעה
בנים דברה תורה : אחד - חכם, ואחד - רשע, ואחד -
תם, ואחד - שאינו יודע לשאל.

חכם - מה הוא אומר ? מה העזת והחקים והמשפטים אשר
צוה ה' אלהינו אתכם ; אף אתה אמר לו כהלכות
הפסח : אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

רשע - מה הוא אומר ? מה העבודה הזאת לכם ? לכם - ולא
לו, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל - כפר בעקר ;
אף אתה, הקהה את שניו ואמר לו : בעבור זה עשה ה' לי
בצאתי ממצרים, לי, ולא לו ; ואלו היה שם - לא היה נגאל.
תם - מה הוא אומר ? מה-זאת ? ואמרת אליו : בחוק יד
הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים.

ושאינו יודע לשאל - את פתח לו, שנאמר : והגדת לבנה
ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי
ממצרים. והגדת לבנה, יכול - מראש חדש ? תלמוד לומר :
ביום ההוא. אי ביום ההוא, יכול - מקודם יום ? תלמוד לומר :
בעבור זה ; לא אמרתי, אלא בשעה שמצה ומרור מנחים לפניך.

מתחלה עובדי אלהים אחרים היו אבותינו, ועכשו - קרננו
המקום לעבודתו, שנאמר : ויאמר יהושע אל כל
העם : כה אמר ה' אלהי ישראל : בעבר הנהר ישבו אבותיכם
מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ועבדו אלהים אחרים ;
ואקח את-אביכם, את-אברהם, מעבר הנהר ואולף אותו בכל-
ארץ כנען, וארבה את-ורעו, ואמן-לו את-יצחק, ואמן ליצחק
את-יעקב ואת עשו, ואמן לעשו את-הר שעיר לרשת אותו,
ויעקב ובניו ירדו מצרים.

ברוך שומר הבטחתו לישראל עמו, ברוך הוא. שהקדוש-ברוך
הוא חשב את הקץ לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו
בין הבתרים, שנאמר : ויאמר לאברהם : ידע מדע כי-גר יהיה
ורעה בארץ לא להם ועבדים וענו אותם ארבע מאות שנה,
וגם את הגוי אשר יעבדו בן אנכי, ואחר-כך יצאו ברבש גדול.

והיא שצמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו,
אלא בכל-דור נדור עומדים עלינו לכלותנו והקדוש-
ברוך-הוא מצילנו מידם.

צא ולמד מה בקש לכן הארמי לעשות ליעקב אבינו, שפרעה
לא גזר אלא על הזכרים ולכן בקש לעקר את הכל,
שנאמר : ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם, מלמד -
שלא ירד להשתקע אלא לגור שם, שנאמר : ויאמרו אל-
פרעה : לגור בארץ כנען, ועתה - ישבו נא עבדיך בארץ גשן.
במתי מעט, כמו שנאמר : בשבעים נפש ירדו אבותיך
מצרימה ועתה שמה ה' אלהיך ככוכבי השמים לרב.
ויהי שם לגוי, מלמד - שהיו ישראל מצגינין שם. גדול ועצום,
כמו שנאמר : ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו
במאד מאד ותמלא הארץ אותם.

ורב, כמו שנאמר : רבבה כצמח השדה נמתיה, ותרבי ותגדלי
ותבאי בצדי צדיים, שדים נכנו וישערך צמח ואת
ערם ועריה י.

וירעו אתנו המצרים, כמו שנאמר : הבה נתחכמה לו פן-
ירבה והיה כית-תקראנה מלחמה ונוסף גם-הוא על-
שנאנו ונלחם-בנו וצלה מן הארץ.

ויעבדנו, כמו שנאמר : וישמו עליו שרי מסיים למען ענחו
בסבלתם ויבן צרי מסקנות לפרעה את-פתחם ואת-
רעמסס.

ויתנו עלינו עבודה קשה, כמו שנאמר : ויעבדו מצרים את-
בני ישראל בפרך.

ונצצק אל-ה' אלהי אבותינו, כמו שנאמר : ויהי בימים
הרבים שהם וימת מלך מצרים ויאנחו בני-ישראל
מן העבודה ויזקו ופעל שונתם אל-האלהים מן-העבודה.

וישמע ה' את-קלנו, כמו שנאמר : וישמע אלהים את-נאקתם
ויזכר אלהים את-בריתו את-אברהם את-יצחק ואת-יעקב.

וַיֵּרָא אֶת-עֲגֻנֹנוּ - זו פְּרִישׁוֹת דְּרָךְ-אֶרֶץ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים.

וְאֶת-עֲמֻלָּנוּ - אֵלֹהֵי הַבָּנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: כָּל-הַבֶּן הַיּוֹלֵד הַיְאֹרְהַ מִשְׁלִיכֵהוּ וְכַל-הַבַּת תַּחֲוִיו;

וְאֶת-לַחֲצֵנוּ - זֶה הַדַּחֵק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְגַם-רְאִיתִי אֶת-הַלַּחֲצִי אֲשֶׁר מַצְרִים לַחֲצִים אֹתָם.

וַיּוֹצִיאֲנוּ ה' מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל-יְדֵי מַלְאָךְ וְלֹא עַל-יְדֵי שְׂרָף וְלֹא עַל-יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכַבּוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: וַעֲבַרְתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בְּלַיְלָה הַזֶּה וְהַפִּתִּי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה' בְּיַד. חֲזָקָה - זֶה הַדְּבָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: הַגֹּהַז יִדְּהוּ הַיּוֹנָה בְּמַקְנֶהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בְּסוּסִים בְּחֲמֹרִים בְּגַמְלִים בְּבָקָר וּבַצֹּאן דְּבָר כַּבֵּד מְאֹד.

וּבִנְרוּעַ נְטוּיָה - זו הַחֲרָב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְחָרְבוּ שְׁלוֹפָה בְּיַד נְטוּיָה עַל-יְרוּשָׁלַיִם.

וּבְמוֹרָא גְדוֹל - זו גְּלוּי שְׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר: או הַנֶּסֶף אֱלֹהִים לְבָא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מִקְרֵב גּוֹי בְּמִסּוֹת בְּאֵחַת וּבְמוֹפְתִים וּבְמַלְחָמָה וּבְיַד חֲזָקָה וּבִנְרוּעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדוֹלִים כָּל אֲשֶׁר-עָשָׂה לָכֶם ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיךָ.

וּבְאֵתוֹת - זֶה הַמַּטָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאֵת-הַמַּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיַדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה-כּוֹ אֵת הָאֵתוֹת.

וּבְמוֹפְתִים - זֶה הַדָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְנִתְּתִי מוֹפְתִים בְּשָׂמַיִם וּבְאֶרֶץ: דָּם וְאֵשׁ וְתַמְרוֹת עֶשֶׂן.

דְּבָר אַחֵר: בְּיַד חֲזָקָה - שְׂמַיִם, וּבִנְרוּעַ נְטוּיָה - שְׂמַיִם, וּבְמוֹרָא גְדוֹל - שְׂמַיִם, וּבְאֵתוֹת - שְׂמַיִם, וּבְמוֹפְתִים - שְׂמַיִם; אֵלֹהֵי עֲשֶׂה מַכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם, וְאֵלֹהֵי הַדָּם, עֲפָרְדַּע, כְּנִיָּם, עֲרוֹב, דְּבָר, שְׁחִין, בְּרָד, אַרְבֶּה, חֲשֶׁךְ, מַפֵּת בְּכוֹרוֹת; רַבִּי יְהוּדָה הֵיךָ גִּזְמֵן בְּהֵם סִימָן: דְּצִרְךָ, עֲד״שׁ, בְּאַח״ב״.

בְּרֶן גְּמִלְיָאֵל אוֹמֵר: כָּל שְׂלֵא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּכָרִים אֵלֹו בְּפִסַּח - לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ: פִּסַּח, מִצָּה וּמְרוֹרִים.

פִּסַּח שְׁהִיו אַבּוֹתֵינוּ אוֹכְלִין בְּזִמְן שְׁבִית הַמַּקְדָּשׁ קָנִים, עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שֶׁפִּסַּח הַמְּקוֹם עַל בְּתֵי אַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאַמְרַתֶּם וַבַּח-פִּסַּח הוּא לֵה' אֲשֶׁר פִּסַּח עַל-בְּתֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּגִסְפוֹ אֶת-מִצְרַיִם וְאֶת-בְּתֵינֵנוּ הֵצִיל וַיִּקַּד הַעַם וַיִּשְׁמְחוּ.

מִצָּה זוֹ שְׂאֵנו אוֹכְלִין - עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שְׂלֵא הַסְּפִיק בְּצַקִּים שֶׁל אַבּוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מַלְךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְגִאֲלָם מִיָּד, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאפּוּ אֶת-הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מַצּוֹת כִּי לֹא חָמָץ כִּי-גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהַתְּמַהֵמָה וְגַם-עֲבָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם.

מְרוֹרִים אֵלֹו שְׂאֵנו אוֹכְלִים - עַל שׁוֹם מָה? עַל שׁוֹם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִים אֶת חַיֵּי אַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּמְרָרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה: בַּחֲמֹר וּבִלְבָנִים וּבְכָל-עַבְדָּה בַּשָּׂדֶה, אֵת כָּל-עַבְדָּתָם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בָּהֶם בְּפִרְךָ.

וּבְכָל-דּוֹר וְדוֹר חֲזָב אָדָם לְרֵאוֹת עֲצָמוֹ כְּאֵלֹו הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם: שְׂלֵא אֶת-אַבּוֹתֵינוּ בְּלִבְד גְּאֵל, אֲלֵא - אֵף אוֹתָנוּ גְּאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: וְאוֹתָנוּ הוֹצִיָא מִשָּׁם לְמַעַן הִבִּיֵא אֶתְנוּ לְחַת לָנוּ אֶת-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם.

לְפִיכָף אָנוּ חֲזָבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְגַדֵּל וּלְהַדָּר וּלְנַצַּח לְמִי שֶׁעָשָׂה לָנוּ וְלְאַבּוֹתֵינוּ אֶת-כָּל-הַנִּסִּים הָאֵלֹו, וְהוֹצִיאֵנוּ מִעַבְדוֹת לְחֵרוֹת, וּמִשְׁעַבּוֹד לְגִאֲלָה, וּמִגִּזְוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲכָל לַיּוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת-שֵׁם ה', יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ וְכוּ' עַד חֲלֵמִישׁ לְמַעֲיָנוּ-מֵיָם. בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מִלְּפָנֶיךָ הַעוֹלָם אֲשֶׁר גְּאֲלָנוּ וְגִאֲלָנוּ אֶת אַבּוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהַגִּיעֵנוּ הַלְלוּ הַזֶּה לְאַכְלֵנוּ מִצָּה וּמְרוֹרִים, כֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וּלְרִגְלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשִׁלוֹם - שְׂמֵחִים בְּבִגְדֵי עִירָה וְשִׁשִּׁים בְּעַבְדוֹתָהּ, וְנֹאכַל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן הַפִּסְחִים שֶׁנִּגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבֵּחַ לְרִצּוֹן, וְנִוְדָה לָךְ שִׁיר תְּדַשׁ עַל גְּאֲלָתָנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ, בְּרוּךְ אַתָּה ה' גְּאֵל יִשְׂרָאֵל. כְּסֻדֵּר שְׂמֵרְכִין וְקוֹרְאִים הַהַגָּדָה בְּלִיל יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן שֶׁל פִּסַּח - כֶּה מְבָרְכִים וְקוֹרְאִים בְּלִיל הַשָּׁנִי שֶׁל גְּלוּיָהּ; וְכֵן חֲזָבִין בְּלִיל הַשָּׁנִי בְּאַרְבָּעָה כּוֹסוֹת וּבִשְׂאֵר הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּלַיְלָה הַרֵאשׁוֹן.

פְּלִיק נֶסֶח הַהַגָּדָה
פְּלִיקוֹ לְהוֹ הַלְכוֹת סֵדֵר הַפִּסַּח
וְדִין טַפְז יִמְצֵה בְּסִינְפָא דְשְׂמִיא.